

tésnek bizonyos középfokán állapotodni meg: a midőn az utódok „féligenemesített“ állatoknak neveztetnek.

17. **Elfajzás** (Ausartung). Midőn valamely, hosszabb ideig folytatott, tiszta-, vagy beltenyésztésnek ivadékai, minémiségükben vagy képességeikben, elődeikhez képest lejjebb szállottak, akkor azt mondjuk, hogy „elfajzottak.“

Ennek okai lehetnek: ballépések a tenyésztésben, nem megfelelő tartása a növedéknek, kedvezőtlen helybeli viszonyok.

18. **Visszfajzás**. Oly rossz tulajdonoknak az utódokbani megjelenése, melyek nem a közvetlen szüléken, hanem az elődökön valának észrevehetőek, visszafajzásnak (Rückschlag) neveztetik.)

Visszfajzás leginkább a keresztezéseknél szokott megjelenni — és pedig gyakran a második nemzedékben.

19. **Ráfajzás** (Nacharten). Némely, szintugy a beltenyésztésből, mint a keresztezésből eredt állatoknak kiváló mértékben sajátjuk a biztos átörökítési képesség: ugy, hogy az általuk nemzett vagy szült ivadékok tulnyomóan rájok ütnek, „rájok fajzanna k“ és sokkal kevésbé a párosításra alkalmazott másik tenyészállatra.

Ilyen állatok, feltéve, hogy nemes tulajdonokkal ellátvák, nagy tenyészértékkel bírnak. Az utódoknak utánuk való képzdése — ráfajzásnak mondatik.

20. **Vérujítás**. Ha tiszta vagy féligenemesített törzsek, családok — helytelen bánásmód, vagy egyéb kedvezőtlen befolyás következtében — eredeti vagy kiképzett jeles tulajdonaikban hanyatlást (visszfajzást) mutatnak, és a tenyésztő, a hibának orvoslására, vagy az „eredeti“ vagy a nemesítésre eredetileg használt fajtából való himállatokat használ a visszafajzást mutató anyáknál, akkor ez eljárást vérujításnak (Bruttauffrischung) nevezzük.

(Vége következik.)

Sporzon Pál.

A bródi határezred erdőségeinek leírása.

(Folytatás).

Gazdasági viszonyok.

Az állami erdők összes térsége, a mint már főnebb említettük — 114082.₃ holdra terjed.

E térségből a termékeny talaj 107445.3 holdat
 a terméketlen. 6637. „
 foglal. — Az utóbbihoz számítandók a terjedelmes mocsárok, továbbá
 a patakok, utak és átvágatok.

A termékeny térből 100015.25
 hold erdővel van borítva 7430.05
 hold pedig kopár.

Az erdőszült részből szálerdőüzemben kezeltetik:

I 150 évi fordával 85455.07 hold
 II. 120 „ „ 10296.69 „
 III. Sarjerdőüzemben pedig 50 évi fordával 4263.49 „

A következő táblák az I. II. és III. alatti erdők üzemosztályokba
 való korosztályok szerinti fölosztását mutatják.

I

A 150 évi fordájú tölgyerdők üzem- és korosztályzati táblája.

Az egyes üzemosztályok neve	Az					Összes tér- ség
	1—30	31—60	61—90	91—120	121—150	
	évi korosztályok térsége holdakban					
Migalovec	45.08	11.15	414.51	.	.	
Jellás	896.42	46.84	37.35	.	.	
Gardon	490.39	.	180.10	1708.19	.	
Geovaz	137.79	30.13	.	.	1520.08	
Terstenik	453.70	683.09	.	.	834.80	
Merolino	296.21	1515.60	.	.	805.29	
Orljak	436.67	63.55	.	.	1176.96	
Muska Ostrova	751.04	.	.	.	901.09	
Luscici	383.43	30.21	.	117.61	1375.73	
Kuosko Ostrovo	98.40	4.17	.	.	1666.77	
Kunjevec	663.93	336.93	.	.	2150.59	
Cunjevic	518.41	.	.	.	2174.59	
Slavir	921.99	.	.	.	3187.83	
Ripaca	153.89	.	.	285.76	696.51	
Vrabcana	529.27	240.86	.	.	1106.62	
Adda	1439.75	
Almás	251.42	.	.	.	546.57	
Dubovica	915.64	43.92	.	.	1296.56	
Naraca	100.53	.	.	.	2138.51	
Gradina	2941.41	
Dés	1574.43	21.35	.	.	2936.64	
Tikar	3413.01	
Josava	830.82	.	.	.	1275.32	
Banovdol	1462.92	54.69	.	.	1286.19	
Rastovica	564.75	.	.	.	815.00	
Kustara	68.66	4.88	.	.	2259.16	
Kragujua	39.26	.	.	.	2614.47	

Az egyes üzemsztyályok neve	Az					Összes térség
	1-30	31-60	61-90	91-120	121-150	
évi korosztályok térsége holdakban						
Orljak	385. ⁰⁵	3. ¹²	.	.	2684. ⁴⁸	
Desicevo	606. ⁵⁰	.	.	.	1203. ⁰¹	
Zib.	986. ³⁰	
Socna	3777. ¹⁰	
Boljkova	76. ⁹³	.	.	.	2924. ⁸⁹	
Bok	650. ⁷⁰	.	.	.	1782. ⁵³	
Svenno	2399. ²⁵	
Paovó	128. ⁰²	.	.	.	2911. ²⁵	
Radjenovec	650. ⁰³	
Masanj	773. ⁷⁴	
Rastovo	961. ⁹⁶	
Trizlovac	118. ⁵⁸	.	.	.	1096. ²²	
Radisevo	104. ⁷⁷	.	.	.	2252. ⁹⁹	
Összeg.	14656. ³⁰	3090. ⁴⁹	621. ⁹⁰	2111. ⁵³	64964. ⁷⁶	85455. ⁰⁷
Rendes és szabályszerű állapotban minden korosztálynak a tér 20% ⁰ -ját vagyis 17091. ⁰¹¹ holdat kellene foglalnia...	17091. ⁰¹¹	17091. ⁰¹¹	17091. ⁰¹¹	17091. ⁰¹¹	17091. ⁰¹¹	85455. ⁰⁷

Jelenleg azonban az egyes korosztályokban van a szabályszerűenél... -2434.⁷¹¹ -14000.⁵²¹ -19459.⁰⁵¹ -14979.⁴⁵¹ +47873.⁷¹⁶

II.

A 120 évi fordáju bikk- és tölgyerdők üzem- és korosztályzati táblája.

Az egyes üzemsztyályok neve	Az						Összes térség
	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	
évi korosztályok térsége holdakban							
Pribudovac	119. ⁴³	323. ⁰³	.	.	277. ⁹²	604. ⁵⁰	
Mada Vodica	193. ⁷⁰	156. ⁷⁸	230. ⁰¹	.	207. ¹⁹	1463. ²¹	
Gradac	146. ⁴¹	.	.	501. ²⁶	1170. ⁷⁷	569. ⁷¹	
Zadna	730. ⁴⁷	1138. ²⁵	9. ⁹⁵	.	.	.	
Bratljevec	745. ⁷¹	880. ⁸⁵	165. ²⁵	.	114. ⁹³	546. ⁵⁴	
Összeg.	1935. ⁷²	2499. ⁵¹	405. ²³	501. ²⁶	1770. ⁸¹	3184. ¹⁸	10296. ⁰⁹
Rendes és szabályszerű állapotban minden korosztálynak a tér 16% ⁰ -ját vagy 1716. ¹¹⁵ holdat kellene foglalnia...	1716. ¹¹⁵	1716. ¹¹⁵	1716. ¹¹⁵	1716. ¹¹⁵	1716. ¹¹⁵	1716. ¹¹⁵	10296. ⁰⁹

Jelenleg azonban az egyes korosztályokban a szabályszerűenél van... +219.⁰⁰⁵ +783.³⁹⁵ -1310.⁸⁸⁵ -1214.⁸⁵⁵ +54.⁰⁹⁵ +1468.⁰⁴⁵

III.

Az 50 évi fordáju sarjerdők üzem- és korosztályzati táblája.

Az egyes üzemosztályok neve	Az					Összes térség
	1—10	11—20	21—30	31—40	41—50	
évi korosztályok térsége holdakban						
Dolca.....	.	8. ⁵⁸	347. ⁰³	450. ⁶⁵	785. ³⁵	
Durgotovica.....	203. ⁷¹	.	.	130. ⁹⁸	766. ⁴⁹	
Bok és Ritki gaj.....	212. ⁰⁸	.	219. ⁵⁴	173. ⁹⁴	.	
Adda.....	254. ²⁸	.	237. ⁹¹	.	.	
Zib.....	522. ⁹²	
Összesen.	670. ⁰⁷	8. ⁵⁸	804. ⁵⁴	755. ⁵⁷	2024. ⁷⁶	4263. ⁴⁰
Rendes és szabályszerű állapotban minden korosztálynak a tér 20 %-ját, vagy 852. ⁶⁹⁸ holdat kellene foglalnia.	852. ⁶⁹⁸	852. ⁶⁹⁸	852. ⁶⁹⁸	852. ⁶⁹⁸	852. ⁶⁹⁸	

Jelenleg azonban az egyes korosztályokban a szabályszerűnél van. — 182.⁶²⁸ — 844.¹¹⁸ — 48.¹⁸⁸ — 97.¹²⁸ + 1171.⁰⁶²

E táblából kiviláglik, hogy az I. alatti üzemosztály csoportban minden korosztálynak a tér 20%-ját, — a II. alattiban 16,7%-ját, és a III. alattiban ismét 20%-ját kellene elfoglalnia, ha annyi év óta, a mennyit az illető fordák magukban foglalnak, sem több sem kevesebb, mint a mennyit az erdő terem, nem használtatott volna; vagy is ha a minden csoportban egyenlő termőképességű térből mindig a fordának megfelelő egyforma rész használtaték vala.

Valósággal azonban az I. csoportban az utolsó 30 év alatt a térnek csak 17%-ja véteték használat alá, míg a megelőző 90 év alatt, minden 30 évi korszakban a térnek átlagosan csak 2,2%-ja használtatott, ennél fogva pedig a legöregebb korosztály, melyet a törökök 167 év előtt hagytak reánk, a térnek 20 helyett 76 százalékját foglalja.

A második csoportban, minden korosztálynak a tér 16,7%-jára kellene terjednie, az utolsó 100 év alatt azonban minden 20—20 évben a térnek átlagosan csak közel 12 százalékjáról voltak képesek a termést fölhasználni, a legöregebb erdők tehát az összes II-ik csoport 16,7 helyett 31%-ját foglalják.

A III. csoportban a fiatalabb korosztályok a térnek átlagosan szinte csak 13%-ját teszik, míg a legöregebb erdők az egészről 20 helyett 48%-ot foglalnak.

A bródi határezred erdeiben tehát, mióta azok a töröktől viszszerültek, a fogyasztás soha sem volt képes a termést utolérni s az elmaradás a mint azt épen kimutattuk — a legújabb időig igen jelentékeny volt. Mai nap már másként áll a dolog, a mint azt okaival együtt alább fogjuk taglalni.

A föntebbi táblákból kitünik végül, hogy a sikság szálerdői a gazdaság rendezése czéljából öt — 30, 30 éves, az előhegységekéi hat — 20, 20 éves, a sarjerdők pedig öt 10, 10 éves korosztályba soroztattak.

A sikság legöregebb korosztályának 64,964.76 holdat foglaló állabjai átlagosan 200 és több évesek. — Ezek a legújabb időkig szállalva használtattak, azaz, hogy a vevő kénye kedve szerint vágatta ki mindig a legszebb, legértékesebb törzseket, a hol neki tetszett. Hogy az igények e részt nem voltak csekélyek, kitünik abból is, mikép a fűrész használata itt nem nagyon régen még egészen ismeretlen vala, s a 12—14 és több öl hosszú hajópadló hasogatott fából készült. Ennélfogva és mert a koros fák egyenként és mind nagyobb számmal elhalnak, elszáradnak, ez állabok a teljes zárlatnak nagyrészt már csak közel felével bírnak, s bennük a feküfatömeg évenkénti szaporodása a lakosok tűzifa szükségletét túlhaladja, de mert ezeknek nem kell, eladni meg semmi áron sem lehet, a korhadásnak engedtetik át. — Az ürekben a beárnyékolást könnyen viselő gyertyán telepedik meg, sok helyütt pedig a galagonya.

A fiatalosakra nézve nem sokkal örvedetesebbet mondhatunk. A vágások ez ideig rendszeren igen nagyra szabattak s azokból a műszerfának való törzsek kivágtván, teljes kelendőség hiány folytán ott még számtalan szil, kőris, gyertyán s kevésbé szép tölgy maradott állva. Ezek által a kikelt tölgymagoncok részint beárnyékoltattak s elnyomattak, vagy későbbi utóvágások alkalmával összezuzattak. A fiatal állabok tehát legnagyobbrészt a tölgnél sokkal csekélyebb értékű fanemekkel vannak erdőszülve, sőt mondhatni mindennemű fából és cserjékből álló áthatlan sűrűségeket képeznek, hol a tölgyet csak keresve lehet imitt amott észrevenni.

Ehez járul, hogy a határőrök az amugy is terhes erdei szolgálmányokkal tulságosan visszaélnek s ennélfogva számos igen nagy térséget tudunk, mely már 1848 előtt hasogatott deszkával kerített be és tilalmaztatott, de most is csak lelerágott beteges utónövedékekkel és számos kopárral diszlekedik.

Az előhegységek és a hullámzatos térség állabjainak állapotát sem nevezhetjük sokkal kielégítőbbnek. Ott ugyanis csak a mélyedések legnagyobbbrészt elegenden tölgyesei örvendenek jó zárlatnak és növekvésnek, ezek azonban majdnem kizárólag a legfiatalabb korosztályba tartoznak.

A korosabb bikkfaállabok a szokásban volt szállalás folytán ugyan gyérek és nem egykoruak, növésük azonban meglehetősen mondható. Nem úgy az öregebb tölgyeseké, melyek a nem nekik való sekély mésztalaju termőhelynél fogva még a bikkal való egyben is jelentéktelen növekvésük és csaknem egyedül tűzifát szolgáltatnak.

De az öregebb állabok egy része a szüntelen szállalás és folytonos kártételek által annyira meggyérült, hogy ott az utónövedék igen érezhető hiánya mellett magfa sincsen elegendő számmal. Megemlítendőknék véljük még az itt 30 év előtt eszközölt egyes luczfenyő és luczfa ültetvényeket, melyek bizonyosságul szolgálnak, mikép e talajon a nevezett fanemek lennének hivatva úgy növekvésüknél, mint a fa minőségénél fogva épületfát szolgáltatni.

Határolás.

A külső és belső erdőhatárok szabályozása és megjelölése csak az 1842-ben bevégzett erdőfelmérés után eszközöltetett.

A határpontok beásott négyszögletű tölgyoszlopok által vannak megjelölve, melyekre úgy a pagony, mint a határoszlopok folyó száma van sűtve.

Különben e beültetett oszlopoknak már is jelentékeny része hiányzik.

Az erdők belsejében létező pagony vagy század határokat legtöbb esetben patakok, mocsárok vagy átvágatok képezik, melyek a vonal mindkét oldalán határdombokkal jelölvék. Oly pontok, a hol több pagony határa összeüt, ugyanannyi határdombral vannak el látva, a mi melleleg mondva, némileg fölösnek nevezhető, főleg miután minden ily domb fölállítása 1 forintnál többbe kerül s azoknak legalább is minden 10-ik évben meg kell újittatniok.

Az erdők használata és a szállítás.

Ez erdők nemesak mindennemű fát, de makkot, gubacsot, legelőt is szolgáltatnak, valamint soknemű vadat is. E szakaszban azonban csak a fa használata- és szállításáról fogunk szólni, és a vadá-

szatra nézve néhány megjegyzést koczkaztatni. A többi mellékhasználat bővebb tárgyalása majd alább következik.

A fa használatot igen tökéletlennek kell mondanunk. A donga- és egyéb műszerfának való törzseket ugyanis tövin szokás eladni, s azokból a vevők csak ama részt fizetik, melyet különemü céljaiknak megfelelőnek mondanak. — Ennélfogva pedig az ily vágásban tömérdek feküfa marad hátra, nemcsak hasábnak való, de olyan is, mi legszebb deszkákat, vagy apróbb építőfát szolgáltatathatna.

Mindamellett úgy az állam, mint a jogosult községek roppant szükségleteit ismét egészséges álló törzsekkel elégítik ki, melyekből újra aránylagos mennyiségű feküfa készül. És ez évenként ezer meg ezer ölre menő hullfa a kelendőség teljes hiánya miatt végül is elrothadni kénytelen. Hogy ily körülmények között a fiatalabb állabok gyéritéséről sem lehet szó, magában értetik.

E lelkiismeretlen pazarláshoz járul még az is, hogy a határörök minden famunkát fűrész nélkül s egyedül fejszével szoktak végezni, így nem csak tüzi — de összes épületi fáját, s a háztartásban szükséges deszkákat is a leggyönyörűbb törzsekből szokta hasogatni; egyedül a padlódeszkát metszeti a törzsek tulságos megbárdolása után idegen munkások, többnyire krainiak által kézi fűrészsel.

A vágásokban a munka október elején kezdődik és szabály szerint május közepéig szabadna tartania. Miután azonban ez időben az erdők nagy része többnyire víz alatt áll, úgy a munka igen gyakran június közepéig is elhuzódik. Hogy ez nem igen üdvös az utónövedékre nézve, könnyű belátni, s hogy az a földolgozott fák hátramaradt, még csak le sem galyazott koronái, a rakásra fekvő törzsrészek, forgácsok, sőt számos egész oly törzsek alól, melyeket a vevő miután levágtak, mint nem eléggé hasadékonyakat ott hágy, nem igen képes napfényre vergődni, szintén megfogható.

Voltak a kik ajánlották, hogy mind e fát az állam saját költségén dolgoztassa föl, hol tűzifának, hol egyébnek és szállíttassa ki az erdőből, részint hogy azt eladja, márészt pedig, hogy abból a jogosult községek szükségletét költségterítés mellett fűdözze. Mi e javaslatot nem tudjuk eléggé gyakorlatinak tartani, mert az eladásra szánt ily fa a munkaerő csekély voltánál fogva nagyszerű előköltségek mellett, legnagyobbbrészt az állam nyakán száradna, és mivel nem tarthatjuk méltányosnak, hogy a jogosultak saját munkájukat, melyet

különben munkaüres időben és csak amugy alkalmilag szoktak végezni, e pénzsük időben alighanem méregdrága áron megváltásák.

Első lépésnek a rend felé elég lenne talán, ha az állam és a jogosult községek tüzi- és műszerfa szükséglete fődözésére, a meddig telik, egyedül csak fekvő fa utalványoztatnék, a helyett, hogy e célra mint jelenleg válogatott álló törzseket áldoznának, és ha épületi meg műszerfa csak az adatnék, mit a valódi szükséglet fődözése igényel, nem pedig annyi, hogy avval, mint jelenleg igen terjedelmes fake-reskedést üzhessenek, s így a határőrök nagy része az állámerdők rovására fakereskedővé válják.

T. olvasóink talán kevésbé fognak csodálkozni, hogy e tárgynál oly soká időzünk, ha elmondjuk mikép az állam szükséglete tüzi-fában 1926
műszer- és épületfában 3435

A jogosultak ingyenfaizása pedig:
tüzfában 64345
építő- és szerszámfában 24816
Összesen 94522

bécsi öltre rug évenként

A szállítás az erdőből a rakhelyekhez legnagyobbrészt lóerővel történik szekéren és néha szánon. E rakhelyek a Duna és a Száva partján vannak, honnét a fa hajókon uszik tova. Magas vizállás mellett a fát az ilyenkor hajókázható Spaeva, Ljuban és Boszut vizein szállítják a Szávába.

Vannak azonban időszakok, midőn az erdőből való kiszállítás minden lehetősége megszűnik. Az árviz elvonul, hátra marad a feneketlen sár s minden mélyedésben egy egy többé kevésbé mély posványosság. Ennek felülete befagy — s hol az ut rajta visz keresztül, nem egyszer történt, hogy a jég nem lévén elég erős, a szekér vagy szán alatt beszakadt, és a menekülés a mocsár kellő közepéből néha lehetetlen volt, majdnem mindig a legnagyobb életveszélylyel járt.

Vadászat.

Ha mi erdészekül komolyabb teendőinkben kifáradánk, vadászni megyünk. Nézzük hát, ez erdőkben hogyan áll ez élvezet ügye.

Rendjén volna talán, legelőször a vadászható állatok itt található nemeit elősorolni, de azok a vadászati jog kiterjedésével és

tényleges alkalmazásával lévén szoros összefüggésben, czélszerűnek tartjuk, előbb erről szólni.

A katonai végvidéken joga van vadászni:

1) Minden szolgálatban lévő és nyugalmazott katonatisztnek és hivatalnoknak, igazolási jegy nélkül a végvidék egész területén;

2) a végvidéknek a katonai szervezethez tartozó minden fedhetlen hirü lakosa, tehát a határőr, pap, ügyvéd, orvos, kereskedő, kézműves sat. igazolási jegy nélkül az illető község határán belől, vagy avval az ezred összterületén. Igazolási jegyet az ezred- vagy századparancsnokság szokott osztogatni;

3) a községek minden polgári lakosának a hatóság engedélye mellett a község határán belől, a század területén pedig az ezredparancsnokság beegyezésével, melyet azonban csak egyes honoratioroknak, de nem lakosok összeségének szoktak megadni.

Ehető vadra a vadászati idény szeptember 1-től tart január végéig. Ez időn kívül csak dúvadat vagy vándormadarat szabad megölni vagy elfogni.

Oly vidéken, a hol ezt a vadállomány kimélete és szaporítása szükségessé teszi, a vadászatot részben vagy egészen több esztendőre is be lehet tiltani, mely esetben a tilalom kivétel nélkül mindazokra kiterjed, kiknek különben is igazolási jegyre van szükségük. Így például 1863-ban minden őzvad elejtése két esztendőre, azontul pedig az ünöké teljesen betiltatott.

Az ehető vadak azon nemeiből, melyeknél a bakot a nősténytől lőtávolban meg lehet különböztetni, csak az előbbit szabad elejteni. Az üszkeborjúk, gödölyék, gidák, vadmalaczkok, fiatal nyulak elfogása, a tojás vagy fiatal szárnyas vad kiszedése tilos. Az ehető vadnak bármimemű tört vetni nem szabad.

E rendeletek fönntartása az erdészeti személyzetre van bízva, kik ha szükséges, a megesketett mezőcsöszöket is segítségül vehetik.

Papiron tehát a vadászat érdekei meglehetősen figyelemben részesültek volna, de ha tudjuk, hogy a jogosultak megszámlálhatlan serege e tilalmak daczára minden időben mindent lő legtöbbnyire büntetlenül, megszününk a fölött csodálkozni, hogy e roppant területen kevés nyullal, még kevesebb őzzel és majdnem egy fogolylyal sem találkozhatunk. — Honosak ellenben, még pedig seregesen a farkasok, rókák, vadmacskák, nyestek és görények, melyek fölött a lég urai közül a sólymok, sasok és szakállas keselyük keringenek.

Eőhet vadat mindenki akkor és úgy ejt el, a mikor és a hogyan szerét teheti.

Dúvadakra gyakrabban nagyszerű hajtóvadászokat szoktak rendezni, a hol enni inni lehet „quantum satis“, de a melyekben részt venni a rendes vadászathoz szokottak nem igen szeretnek.

Erdészeti személyzet.

Okszerűbb kezelhetőség tekintetéből ez erdők 1858-ban hat erdőgazdasági kerületre és 48 pagonyra osztattak, melyek személyzete a horvát-slavon végvidék Zágrábban székelő erdőigazgatóságának van alárendelve. Képezik pedig ez igazgatóságot két igazgató, két erdőmester és két erdész.

A bródi ezred erdészeti hivatalának élén egy főerdész áll, ki-vel együtt az összes személyzet és annak jelenlegi fizetése a következő táblázatban van kimutatva:

A személyzet rangja és czime	száma		fizetések						utazási		szállás		ruha		irodai átlaga		Összesen		fajlítotték Meggjegyzés						
	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.							
																				p é n z e					
																				bécsei öl					
I. oszt. főerdész	1	945	—	210	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	1175	—	6	lakással bir							
I. } oszt. erdész	2	525	—	100	—	68	20	—	—	—	—	—	8	40	1403	20	6								
II. } oszt. erdész	3	472	50	100	—	89	22	—	—	—	—	—	8	40	1968	32	6								
III. } oszt. erdész	1	420	—	100	—	68	20	—	—	—	—	—	8	40	596	60	6								
Erdővéd	12	252	—	—	—	4	81	—	—	—	—	—	—	—	3921	70	40	2 saját házban lakik							
I. } oszt. erdőőr	16	210	—	—	—	2	62	—	—	—	—	—	—	—	4158	—	16	12 saját házban lakik							
II. } oszt. erdőőr	32	157	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7218	72	96	8 saját házban lakik							
Összesen	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20441	54	176								

Észrevételek. Végvidéki törzsházaikban lakó erdővédek és erdőőrök sem szálláspénzt sem tűzifát nem kapnak.

A tűzifajlítotték tövin adatik. Vágást és fuvarát az illetők magok tartoznak eszközölni.

A szálláspénz úgy van osztályozva, hogy a törzsállomáson lakók legtöbbet, közönséges falun állomásozottak legkevesebbet kapnak.

Az igazgatóság az országos főhadi kormányzéknek van közvetlenül alávetve, s annak véleményező segédhivatalául szolgál. Tőle veszi a hivatalos rendeleteket és oda irányozza jelentéseit; miglen az ezredkormányal, a katonai községtanácsal s egyéb végvidéki hatóságokkal hivatalosan csak jegyzékeket vált.

Az ezred erdészeti hivatalának élén álló főerdész közvetlenül az ezredkormányal van alávetve, föladata az ezred összes területén az erdők kezelését vezetni.

Kezei azonban meglehetősen szorosra vannak kötve. Ha például hivatalos ügyben szándékozik kirándulni, ugy e célra esetről esetre s a kirándulás okadatolásával kell az ezredkormány beleegyezését kikérnie, magát visszajövet jelentenie és az eredményről számot adnia.

Hivatalos ügyekben az erdészek, erdővédek és erdőőrök neki vannak ugyan alárendelve s föladataihoz tartozik, személyzetét erdőgazdasági tárgyokban szemlézet vagy egyéb összejövetelek alkalmával fölvilágosító tanácsal tartani; de írásbeli oktatást vagy feddést adni nincsen jogában; ilyesmit az ezredkormányal indítványba hozhat, mely azt, ha jónak látja a századparancsnokságok útján eszközölteti, melyeknek kerületjök minden erdészeti személyzete van alávetve.

A hat erdőgazdasági kerület mindenikének élén egy erdész áll, mely a saját lakhelyét is magában foglaló század parancsnokságának van közvetlenül alárendelve.

E kerületek nagysága 16,000—27,000 holdra terjed.

Az erdész föladata az erdőben előforduló minden munkában ténylegesen vagy felügyelőleg résztvenni, a fakijelöléseket és nevezetesen az erdőmivelést eszközölni.

Minden hivatalos rendelet a századparancsnokság útján jut hozzá s jelentéseit vagy indítványait ő is annak útján tartozik beadni.

Hivatalos ügyekben az erdővédek és erdőőrök az erdésznek vannak közvetlenül alárendelve. Az ő föladata tehát azok eljárására fölügyelni, őket vezérelni és oktatni. Jogában áll az alárendelt személyzetének szó- és írásbeli utasításokat adni, azokat szükség esetében rendre utasítani. De büntetést csak a századparancsnokság mérhet rájok.

Az erdővédek és erdőőrök kötelessége az erdészre bizott gazdasági kerületben az erdőt erdei és vadászati kihágások ellen oltalmazni.

Az egyes erdőőrökre bízott pagonyok 2—4000 holdra terjednek és 3—5 oly pagony képezi az egyes erdővédek területét. Míg az erdőőrnek egyedüli földadata pagonyának őrzéséből áll, és semmi egyéb foglalatossághoz nem köteleztethetik, sőt szükség esetében segédszeméllyel is ellátják, addig az erdővédnek, a felügyeletére bízott erdőőrök és azok pagonyai fölött vigyáznia, de egyszersmind az erdészt minden teendőiben istápolnia, s megbetegedése esetében helyettesítenie is kell.

Az erdővédnek és erdőőrnek saját jegyzetein kívül szolgálati könyvet is kell vezetnie, melybe minden az erdésznek tett jelentéseit köteles beírni. Ugy az erdész is köteles a védszemélyzetnek adott rendeleteit rövid szavakkal a szolgálati könyv e célra főtartott részébe bejegyezni, a kapott jelentéseket pedig neve aláírásával bizonyítani.

Utalványozásoknál és átvételeknél az ellenőrzés az e célra küldött katonai főtiszt által eszközöltetik.

Ha tekintetbe vesszük a védszemélyzet számát és az egyeseknek őrzésére bízott kerületek nagyságát, könnyű belátni, mikép az erdő oltalma gyöngye oszlopokon nyugszik. E fölött az erdész idejének legnagyobb része csupa irka firkával van elfoglalva, az erdőőröknek pedig rendszeren hetenként egyszer, néha gyakrabban is a század parancsaira személyesen kell megjelenniök. Ily napokon az erdő egyedül az Isten gondjaira s a határőrök önkényére van bízva, kik nem is szokták elmulasztani e körülményt lehető legjobban kizsákmányolni. Ez már abból is világosan kitünik, hogy az évenként bejelentett erdei kártételek átlagos pénzértéke 9044 ft. 65 kr-ra rug. Mennyi értékű lehet az észrevétlenül lopott fa, azt számokkal bizonyítani bajos, de elég keservesen érzik a határos erdőbirtokosok, kiknek faárait az ily lopott jószággal való tömeges kereskedés annyira nyomasztólag hat.

(Folytatjuk.)

Ásvány trágyák.

IV.

6. Marga, mint trágya.

A marga, — megfelelő minőségben és talajra alkalmazva — a legkitünőbb földjavító anyagokhoz tartozik, mely a talajnak mind